YBS Hukuk, Adana Avukatlık Bürosu Av. Yakup Buğrahan SEVDİ
https://www.ybshukuk.com.tr/danistay-6-daire-2026-24-dogal-gaz-boru-hatti-icin-acele/

Danıştay 6. Dairesi 2026/24 K. | Doğal gaz boru hattı için acele kamulaştırma: kamu yararı ve acelelik hali

Danıştay, 6. Dairesi, Esas No: 2025/1871, Karar No: 2026/24, Karar Tarihi: 05.01.2026

Kararın resmi kaynağı

Danıştay 6. Daire Başkanlığı 2025/1871 E. , 2026/24 K.

"İçtihat Metni"

T.C.

D A N I Ş T A Y

ALTINCI DAİRE

Esas No : 2025/1871

Karar No : 2026/24

DAVACI : ... Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi

VEKİLİ : Av. ...

DAVALILAR : 1- ... - (temsilen ... Bakanlığı) ...

VEKİLİ : Av. ...

2- ... Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü - ...

VEKİLLERİ : Av. ..., Av. ...

MÜDAHİL (DAVALI YANINDA) : ... Ticaret ve Taahhüt A.Ş.

VEKİLLERİ : Av. ..., Av. ...

İSTEMİN KONUSU : İzmir ili, Dikili İlçesi Doğal Gaz Boru Hattı Projesinin gerçekleştirilmesi amacıyla ekli haritada gösterilen güzergaha isabet eden taşınmazlar ile söz konusu proje kapsamında inşa edilecek sabit tesisler, ulaşım yolları, enerji nakil hatları, katodik koruma hatları ve anot yataklarının yapımı amacıyla ihtiyaç duyulan taşınmazların mülkiyet şeklinde ya da daimi/geçici irtifak hakkı kurulmak suretiyle Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü tarafından 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 27. maddesi uyarınca acele kamulaştırılmasına ilişkin 31/03/2023 tarih ve 32149 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 30/03/2023 tarih ve 7020 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının, Dikili ilçesi, ... Mahallesi, ... ada, ... parsel sayılı taşınmaz yönünden iptali istenilmektedir.

DAVACININ İDDİALARI : Uyuşmazlığa konu taşınmazın kamulaştırılmasının 2942 sayılı Kanunun 27. maddesinde sayılan haller kapsamında değerlendirilemeyeceği, acele kamulaştırmanın istisnai hallerde başvurulacak bir yöntem olduğu, kamulaştırmayı gerektirecek hukuki bir kamu yararı bulunmadığı, acele kamulaştırma yönteminin uygulanma gerekçesinin, olağanüstü durumların, bu yönteme başvurulması ile amaçlanan kamu yararının, kamu düzeninin korunmasını gerektiren hallerin somut olarak ortaya konulması gerektiği, öncelikle taşınmaz malikleri ile anlaşma yoluna gidilmesi gerektiği, somut olayda acelelik halinin gerçekleşmediği, kamulaştırmanın davacının arsasını ikiye böldüğü ve o arsanın fiilen turizm için kullanmasını imkansızlaştırdığı belirtilerek dava konusu işlemin iptaline karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

DAVALILARIN SAVUNMASI : Davanın süresinde açılmadığı, enerji arz güvenliği için gerek konutta ve gerekse sanayideki gaz kullanımının bir an evvel sağlanması, sosyoekonomik yönden zaman kaybedilmeden vatandaşların ısınma ihtiyaçlarının karşılanması, sanayicinin ise uluslararası piyasalardaki rakipleri ile rekabet edebilmesi için doğal gazı bir an evvel kullanabilmeleri amacıyla acele kamulaştırma işleminin tesis edildiği, hukuka uygun şekilde

planlanan proje güzergahının davacıya ait taşınmazdan geçmesi nedeniyle projeye uygun olarak bu taşınmazın kamulaştırmasına karar verildiği, davaya konu Cumhurbaşkanı Kararı ile Ülkede bulunan enerji açığının/darboğazının aşılması, enerji yatırımlarının bir an önce gerçekleşmesi amacıyla acele kamulaştırma kararının alındığı, Ülkemizin enerji ihtiyacının hızla artış gösterdiği dikkate alındığında enerji ihtiyacının karşılanması amacıyla inşa edilecek iletim sistemleri için ihtiyaç duyulan taşınmazların temininde, onaylı projeler kapsamında normal kamulaştırma yöntemi yerine üretilen/satın alınan enerjinin tüketim noktalarına ulaştırılmasında gecikmeye yol açılmaması amacıyla acele kamulaştırma yönteminin tercih edilmesinde kamu yararının bulunduğu, dava konusu proje ile enerji yatırımı yapılacağı ve bu enerji yatırımından elde edilecek faydadan kamunun yararlanacağı, dolayısıyla kamulaştırmanın hızlı ve acele yapılmasında kamu menfaatinin bulunduğu ve bu haliyle acelelik halinin gerçekleşmiş bulunduğu, doğalgaz sektöründe dışa bağımlı ve arz güvenliği sıkıntısı ile karşılaşma ihtimali yüksek bir Ülke olduğumuzdan hareketle enerjiye yönelik bu ve benzeri yatırımların kamu yararı bakımından büyük önem arz ettiği, proje güzergahı belirlenirken arazinin jeolojik durumunun ve topografik yapısının inşaate elverişli olması gibi hususların dikkate alındığı, kamu kurum ve kuruluşların görüş ve tasarrufları, doğalgaz boru hattı tasarım ve yapımı ile ilgili ulusal ve uluslararası standartlar ile BOTAŞ Ham Petrol ve Doğalgaz Boru Hattı Tesislerinin Yapımı ve İşletilmesine Dair Teknik Emniyet ve Çevre Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım tesisleri dikkate alınarak boru hattı yapım tekniği ve kamu yararı bakımından en uygun güzergahın belirlendiği ve tüm özel geçişlerin buna göre dizayn edildiği, güzergahın belirlenmesinde taşınmaz maliklerinin talepleri doğrultusunda şahsa münhasır uygulamaların yapılmasının mümkün olmadığı, dava konusu acele kamulaştırmanın projenin belirlenen sürede ve herhangi bir aksaklığa meydan verilmeksizin ivedilikle gerçekleştirilmesi amacıyla tesis edildiği belirtilerek davanın reddine karar verilmesi gerektiği savunulmaktadır.

MÜDAHİLİN İDDİALARI : Dava konusu işlemin hukuka uygun olduğu, acelelik halinin bulunduğu belirtilerek davanın reddine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

DANIŞTAY TETKİK HAKİMİ …'IN DÜŞÜNCESİ: Dava konusu işlemin uyuşmazlığa konu taşınmazda irtifak hakkı suretiyle acele kamulaştırmaya dair kısmı yönünden davanın reddine, mülkiyet yoluyla acele kamulaştırmaya dair kısmının iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

DANIŞTAY SAVCISI …'IN DÜŞÜNCESİ : Dava İzmir ili, Dikili İlçesi Doğal Gaz Boru hattı Projesinin gerçekleştirilmesi amacıyla ekli haritada gösterilen güzergaha isabet eden taşınmazlar ile söz konusu proje kapsamında inşa edilecek sabit tesisler, ulaşım yolları, enerji nakil hatları, katodik koruma hatları ve anat yataklarının yapımı amacıyla ihtiyaç duyulan taşınmazların mülkiyet şeklinde ya da daimi/geçici irtifak hakkı kurulmak suretiyle

Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü tarafından 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 27. maddesi uyarınca acele kamulaştırılmasına ilişkin 31/03/2023 tarih ve 32149 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 30/03/2023 tarih ve 7020 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının, Dikili ilçesi, … Mahallesi, … ada, … parsel sayılı taşınmaz yönünden iptali istemiyle açılmıştır.

Anayasanın 35. maddesinde: "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." hükmü, 46. maddesinde "Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir yer almaktadır." hükmü yer almaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 No'lu Protokolünün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesinde: "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez." hükmüne yer verilmiştir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 1. maddesinde "Bu Kanun; kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmaz malların, Devlet ve kamu tüzel kişilerince kamulaştırılmasında yapılacak işlemleri, kamulaştırma bedelinin hesaplanmasını, taşınmaz malın ve irtifak hakkının idare adına tescilini, kullanılmayan taşınmaz malın geri alınmasını, idareler arasında taşınmaz malların devir işlemlerini, karşılıklı hak ve yükümlülükler ile bunlara dayalı uyuşmazlıkların çözüm usul ve yöntemlerini düzenler" hükmüne, 3. maddesinde "İdareler, kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle yapmak yükümlülüğünde bulundukları kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan taşınmaz malları, kaynakları ve irtifak haklarını; bedellerini nakden ve peşin olarak veya aşağıda belirtilen hallerde eşit taksitlerle ödemek suretiyle kamulaştırma yapabilirler" hükmüne, 27. maddesinde ise; 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleliğine Bakanlar Kurulunca karar alınacak hallerde veya özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere ilgili idarenin istemi ile mahkemece yedi gün içinde o taşınmaz malın 10. madde esasları dairesinde ve 15. madde uyarınca seçilecek bilirkişilerce

tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına 10. maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabileceği, bu Kanunun 3. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen hallerde yapılacak kamulaştırmalarda yatırılacak miktar, ödenecek ilk taksit bedeli olduğu düzenlemesine yer verilmiştir.

4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun 12/a)maddesinde" Kamulaştırma; bu Kanunda öngörülen faaliyetlerin gerektirmesi halinde, 4.11.1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununda belirtilen esaslar dahilinde kamulaştırma yapılır. Bu konuda Kurulca verilecek lüzum kararı, kamu yararı kararı yerine geçer ve müteakip işlemler Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür.Kamulaştırılan taşınmazın mülkiyeti Hazineye; kullanma hakkı kamulaştırma bedelini ödeyen tüzel kişiye ait olur. Kullanma hakları, ilgili lisans veya sertifikanın bir cüz'ü olup geçerliliği bunların geçerlilik süresi ile sınırlıdır.Lisans veya sertifikanın sona ermesi veya iptali halinde, tüzel kişilerce ödenmiş bulunan kamulaştırma bedelleri iade edilmez."12/e)maddesinde" BOTAŞ veya doğal gaz piyasa faaliyeti yapmak üzere lisans sahibi olan tüzel kişilerin başvurusu üzerine ilgili idare 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununa maddesi göre doğal gazın depolanması, iletimi ve dağıtım hatlarının imar planında önceden tahsis edilmiş olması şartını aramaz ve doğal gaz iletim, dağıtım hatları ile depolama tesislerinin projesi uyarınca imar planına işleyerek gerekli ruhsatları verir." hükmü yer almaktadır.

Dosyanın incelenmesinden acele kamulaştırma kararına ilişkin projenin dava konusu edilmediği ,ülkemizin enerji ihtiyacının hızla artış gösterdiği dikkate alındığında enerji ihtiyacının karşılanması amacıya inşa edilecek iletim sistemleri için ihtiyaç duyulan taşınmazların temininde onaylı projeler kapsamında normal kamulaştırma yöntemi yerine üretilen satın alınan enerjinin tüketim noktalarına ulaştırılmasında gecikmeye yol açılmaması amacıyla ecele kamulaştırma yoluna başvurulduğu anlaşılmaktadır.

Somut olayda olduğu gibi Ülkemizin enerji ihtiyacının hızla artış göstermesi ve üretilen enerjinin tüketim noktalarına kaliteli, hızlı ve güvenli şekilde ulaştırılmasında gecikmeye yol açılmamasının hedeflenmiş olması nedeniyle davaya konu doğal gaz boru hattı projesinin yapımı amacıyla davaya konu taşınmazın kamulaştırılmasında acelelik halinin bulunduğu sonucuna varıldığından ,doğal gaz boru hattı projesinin bir an önce yapılabilmesi maksadıyla taşınmaza el konulmasına imkan veren dava konusu kararda hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle davanın reddi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince, Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve

dosyadaki belgeler incelendikten sonra 2577 sayılı Yasanın 20/A maddesi uyarınca işin gereği görüşüldü:

İNCELEME VE GEREKÇE :

MADDİ OLAY :

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun ... tarih ve...sayılı kararıyla, Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketine verilen ... tarih ve ... numaralı doğalgaz iletim lisansı kapsamında yer alan ve Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketince lüzumu kararı verilmesi talep edilen; İzmir ili hudutlarından geçen Dikili İlçesi Doğal Gaz Boru Hattı projesi için lüzumlu olan ve hattın hizmetinde ihtiyaç duyulan, enerji nakil hatları, ulaşım yolları ve röleistasyonu/RMS istasyonu, ölçüm istasyonu, kompresör istasyonu gibi sabit tesisler için lüzumlu olan, özel mülkiyete konu taşınmazların mülkiyet ve/veya irtifak haklarının kamulaştırılabilmesi amacıyla 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununun 12. maddesi gereğince kamu yararı kararı yerine geçmek üzere lüzum kararı verilmiştir.

Dava konusu 30/03/2023 tarih ve 7020 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile, İzmir ili, Dikili İlçesi Doğal Gaz Boru Hattı Projesinin gerçekleştirilmesi amacıyla ekli haritada gösterilen güzergaha isabet eden taşınmazlar ile söz konusu proje kapsamında inşa edilecek sabit tesisler, ulaşım yolları, enerji nakil hatları, katodik koruma hatları ve anot yataklarının yapımı amacıyla ihtiyaç duyulan taşınmazların mülkiyet şeklinde ya da daimi/geçici irtifak hakkı kurulmak suretiyle Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü tarafından 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 27. maddesi uyarınca acele kamulaştırılmasına karar verilmiştir.

Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü'nün ... tarih ve ... sayılı kararı ile de, uyuşmazlığa konu taşınmazın da yer aldığı taşınmazlara ilişkin kamulaştırma kararı alınmıştır.

... Asliye Hukuk Mahkemesi'nin ... tarih ve E:...D.İş, K:...sayılı kararıyla uyuşmazlığa konu taşınmazda 3.014,76 m²'lik geçici irtifak hakkı ve 6.050,13 m²'lik daimi irtifak hakkı tesisi yoluyla ve 1.364,68 m² mülkiyet yoluyla acele el konulmasına karar verilmiştir.

Bakılan dava, dava konusu acele kamulaştırma kararının davacıya ait taşınmaz yönünden iptali istemiyle açılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT:

Anayasanın 35. maddesinde: "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına

aykırı olamaz." hükmü yer almaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 Nolu Protokolünün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesinde: "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez." hükmüne yer verilmiştir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasında, idarelerin kanunlarla yapmak yükümlülüğünde bulundukları kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan taşınmaz malları, kaynakları ve irtifak haklarını, bedellerini ödemek suretiyle kamulaştırabileceği düzenlenmiş; 5. maddesi ile kamulaştırma yapılabilmesi kamu yararı kararı alınması şartına bağlanmış; 5. maddede düzenlenen mercilerce verilen kamu yararı kararlarının onay mercilerinin düzenlendiği 6. maddesinin son fıkrasında da, onaylı imar planına veya ilgili bakanlıklarca onaylı özel plan ve projesine göre yapılacak hizmetler için kamu yararı kararı alınmasına gerek olmaksızın, yetkili icra organınca kamulaştırma işlemine başlanıldığını gösteren bir kararın alınması yeterli görülmüştür.

Aynı Kanun'un 27. maddesinde ise, "3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleliğine Cumhurbaşkanınca karar alınacak hallerde veya özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere ilgili idarenin istemi ile mahkemece yedi gün içinde o taşınmaz malın 10 uncu madde esasları dairesinde ve 15 inci madde uyarınca seçilecek bilirkişilerce tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına 10 uncu maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabilir." hükmüne yer verilmiştir.

4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununun 12. maddesinin (a) bendinde; "Kamulaştırma; bu Kanunda öngörülen faaliyetlerin gerektirmesi halinde, 4.11.1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununda belirtilen esaslar dahilinde kamulaştırma yapılır. Bu konuda Kurulca verilecek lüzum kararı, kamu yararı kararı yerine geçer ve müteakip işlemler Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Kamulaştırılan taşınmazın mülkiyeti Hazineye; kullanma hakkı kamulaştırma bedelini ödeyen tüzel kişiye ait olur. Kullanma hakları, ilgili lisans veya sertifikanın bir cüz’ü olup geçerliliği bunların geçerlilik süresi ile sınırlıdır. Lisans veya sertifikanın sona ermesi veya iptali halinde, tüzel kişilerce ödenmiş

bulunan kamulaştırma bedelleri iade edilmez." hükmüne yer verilmiştir.

5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun "Tarım arazilerinin amaç dışı kullanımı" başlıklı 13. maddesinde;

"Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri tarımsal üretim amacı dışında kullanılamaz. Ancak, alternatif alan bulunmaması ve Kurulun uygun görmesi şartıyla;

a) Savunmaya yönelik stratejik ihtiyaçlar,

b) Doğal afet sonrası ortaya çıkan geçici yerleşim yeri ihtiyacı,

c) Petrol ve doğal gaz arama ve işletme faaliyetleri,

ç) İlgili bakanlık tarafından kamu yararı kararı alınmış madencilik faaliyetleri,

d) Bakanlıklarca kamu yararı kararı alınmış plan ve yatırımlar,

e) (Ek: 31/1/2007-5578/3 md.) Kamu yararı gözetilerek yol altyapı ve üstyapısı faaliyetlerinde bulunacak yatırımlar,

f) (Ek: 26/3/2008-5751/1 md.) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun talebi üzerine 20/2/2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu uyarınca yenilenebilir enerji kaynak alanlarının kullanımı ile ilgili yatırımları,

g) (Ek: 26/3/2008-5751/1 md.) Jeotermal kaynaklı teknolojik sera yatırımları,

İçin bu arazilerin amaç dışı kullanım taleplerine, toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile Bakanlık tarafından izin verilebilir. (Ek cümle: 31/1/2007-5578/3 md.) Bakanlık bu yetkisini valiliklere devredebilir.

Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri dışında kalan tarım arazileri; toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile valilikler tarafından tarım dışı kullanımlara tahsis edilebilir...

..." hükmü yer almaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Usul Yönünden:

Davanın süresinde açılmadığı iddiası bakımından;

İdari işlemlerin nitelikleri gereği özel yasalarında genel dava açma süreleri dışında ayrı dava açma sürelerinin öngörülmüş olması halinde, idare tarafından idari işlemlerin nitelikleri ve tabi oldukları dava açma süreleri gösterilmedikçe özel dava açma sürelerinin işletilmesine olanak bulunmadığından, Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, özel dava açma süresine tabi olmasına rağmen bu hususun idari işlemde açıklanmaması halinde, dava konusu idari işlemin tebliği tarihinden itibaren özel dava açma süresinin değil, altmış günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerekmektedir.

Acele kamulaştırmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararının Resmi Gazete'de yayımlanması ilgililere tebliğ hükmünde olmadığından acele kamulaştırmaya ilişkin işlemlerin Anayasada yer alan bir temel hak ve özgürlük olan mülkiyet hakkını kısıtlayıcı nitelikte bireysel işlem olması karşısında otuz gün içinde dava açılacak idarenin gösterilmesi suretiyle ilgiliye tebliğ edilmesi, Anayasada güvence altına alınmış olan hak arama özgürlüğünün de gereğidir.

Bu çerçevede, muhatapları açısından subjektif ve kişisel nitelikte olan acele kamulaştırma kararlarının, usulüne uygun yazılı bildirimi üzerine otuz gün içinde veya öğrenme üzerine altmış günlük genel dava açma süresi içinde dava konusu edilebileceği, bu durumda 2577 sayılı Kanunun 20/A maddesinin uygulanamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Nitekim, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 25/03/2015 tarihli, E:2014/5590, K:2015/891 sayılı ve Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 15/03/2022 tarih ve E:2021/2, K:2022/1 sayılı kararları da bu yöndedir.

Uyuşmazlıkta, dava konusu Cumhurbaşkanlığı kararının davacıya tebliğ edildiğine dair belgenin dosyaya sunulmadığı ve davacı tarafından öğrenme tarihi üzerine süresi içinde davanın açıldığı anlaşılmış ve davalı idarelerin davada süre aşımı bulunduğu yönündeki itirazı yerinde görülmemiştir.

Esas Yönünden;

Anayasa'nın 35. maddesinin 2. fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir.

Özel mülkiyet hakkı korunması gereken temel insan hakları arasında sayılmış, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerde mülkiyet hakkını korumaya yönelik düzenlemelerde mülkiyet hakkına müdahaleler olabileceği öngörülmüş ancak bu müdahalelerde kamu yararı gerekçesi, kanuni düzenleme gereği ve ölçülülük ya da orantılılık gibi uluslararası hukukun genel ilkelerinin varlığının dikkate alınması gerektiği, aksi durumda müdahalenin mülkiyet hakkı ihlaline neden olacağı kabul edilmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararları ve

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla da bu hususların açık bir şekilde ortaya konulduğu görülmektedir.

Anayasa ve 2942 sayılı Kanun hükümleri uyarınca, idarelerin, kanunlarla yapmak yükümlülüğünde bulundukları kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan taşınmaz malları, yetkili mercilerce alınacak kamu yararı kararı çerçevesinde ya da onaylı imar planına veya ilgili bakanlıklarca onaylı özel plan ve projesine dayanılarak, bedellerini ödemek suretiyle kamulaştırmaları; hatta 2942 sayılı Kanun'un 27. maddesinde öngörülen şartların varlığı halinde, anılan Kanun'da ayrı bir usul olarak öngörülen acele kamulaştırma yöntemine de başvurulabilmeleri mümkündür.

Anayasa'nın 35. maddesinin mülkiyet hakkının kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabileceğine ilişkin hükmü çerçevesinde, 2942 sayılı Kanun'la, kamulaştırma ve aynı zamanda acele kamulaştırma işleminin kurucu unsuru olan kamu yararının, yetkili mercilerce alınacak kamu yararı kararı ile ya da onaylı imar planı veya ilgili bakanlıklarca onaylı özel plan ve proje ile ortaya konulması gerekliliği düzenlenmiştir.

2942 sayılı Kanunda, kamulaştırma işlemleri açısından olağan ve acele kamulaştırma olmak üzere iki ayrı usul düzenlenmiştir.

Olağan kamulaştırma sürecinde; kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmaz mallar kamulaştırılırken, öncelikle yeterli ödenek ayrıldıktan sonra, Kanun'un 5. ve 6. maddelerinde belirlenen mercilerce kamu yararı kararı alınır. Kamulaştırmayı gerçekleştirecek idarece, sırasıyla, aynı Kanun'un 7. maddesinde ayrıntısı belirlendiği üzere taşınmaza ilişkin ölçekli plan yapılır, taşınmazın maliki belirlenir, vergi beyan ve değeri tespit edilir ve tapuya kamulaştırma şerhi verilmesinin ardından Kanun'un 8. maddesine göre idarenin satın alma usulünü, karşılıklı anlaşmaya dayalı olarak denemesi gerekir. Bu yolla anlaşmaya varılamaması halinde, Kanun'un 10. maddesine göre idarenin ilgili belgelerle birlikte taşınmazın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesinde kamulaştırma bedelinin tespiti ve taşınmazın idare adına tescilini sağlamak amacıyla dava açması gerekir ve ancak mahkemece tescil kararı verildikten sonra idare, kamulaştırmaya konu taşınmaz üzerinde tasarruf edebilir hale gelir.

Olağan kamulaştırma usulünde, asliye hukuk mahkemesi, idare adına tescil hükmü kurmadığı sürece, idarenin taşınmaza el atma ve taşınmaz üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi bulunmamaktadır.

Acele kamulaştırma usulü ise 2942 sayılı Kanun'un 27. maddesinde belirlenen “3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacında” veya “aceleliğine Cumhurbaşkanınca karar alınacak hallerde” veya “özel kanunlarla öngörülen

olağanüstü durumlarda” başvurulabilen, olağan kamulaştırma usulünden farklı olarak, idareye kamulaştırma işlemlerine ilişkin prosedürün sonuçlanmasını beklemeden, kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere, ilgili idarenin istemi ile mahkemece, yedi gün içinde o taşınmaz malın Kanun'da belirtilen usule göre bilirkişilerce tespit edilecek değerinin, idare tarafından mal sahibi adına bankaya yatırılması şartıyla, o taşınmaz mala el koyma imkanı tanıyan ayrı bir usul olarak öngörülmüştür.

Bu çerçevede, 2942 sayılı Kanun'un 27. maddesi incelendiğinde, kamulaştırma işlemlerinde öngörülen yöntemlerin bir kısmının uygulanmayarak taşınmaza acele el konulabilmesi yolu istisnai olarak başvurulabilecek bir yöntem olarak düzenlendiğinden, madde hükmü ile acele kamulaştırmada olağan kamulaştırmaya oranla özel koşulların varlığı aranmış ve üç durumda acele kamulaştırma yolu ile taşınmaza el konulmasına olanak tanınmıştır. Anılan hüküm uyarınca taşınmazların bir an önce kullanılmasına ihtiyaç duyulan, kamu düzenine ilişkin olarak acelilik halinin bulunduğu durumlarda Cumhurbaşkanınca, taşınmazların acele kamulaştırılmasına karar verilebilmektedir.

2942 sayılı Kanunun 27. maddesinde, acele kamulaştırma işleminin dayandırılacağı üç sebep unsurundan, “aceleliğine Cumhurbaşkanınca karar verilen haller” bakımından, Kanun'da açık bir acelelik haline yer verilmediğinden, maddede öngörülen diğer iki koşuldan bağımsız şekilde, işlem tesisine dayanak olan acelelik halinin ve olağan kamulaştırma usulünden ayrılmasını gerektiren nedenlerin, kamu yararı ile özel mülkiyet hakkı arasındaki denge gözetilerek gerçekleşip gerçekleşmediğinin her somut olayda, projenin ve hizmetin niteliği, mahalli veya ulusal ihtiyacın ivedilikle karşılanması gerekliliği gibi hususlar da göz önünde bulundurularak yargı yerince değerlendirilmesi gerekmektedir.

Acele kamulaştırma istisnai bir yöntem olduğundan, olağan kamulaştırma gerekçeleri dışında aceleliğin varlığına dair şartlarının ortaya konulması gerekmektedir.

Dolayısıyla, acele kamulaştırmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararlarının da kamu yararı amacına ve hukuka uygun olup olmadığına yönelik hukuki denetiminin; diğer idari işlemler gibi yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden incelenerek yapılması gerektiği açıktır.

Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde, dava konusu acele kamulaştırmaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın "kamu yararı" ve "acelelik hali" ölçütleri yönünden ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, enerji arz güvenliği için gerek konutta ve gerekse sanayideki gaz kullanımının bir an evvel sağlanması, sosyoekonomik yönden zaman kaybedilmeden vatandaşların ısınma ihtiyaçlarının karşılanması, sanayicinin ise uluslararası piyasalardaki rakipleri ile rekabet edebilmesi için doğal gazı bir an evvel kullanabilmeleri, enerji açığının

giderilmesine yönelik çalışmalar doğrultusunda doğalgazın tüketim noktalarına ulaştırılmasında gecikmeye neden olunmaması, Ülkede bulunan enerji açığının/darboğazının aşılması, enerji yatırımlarının bir an önce gerçekleştirilmesi, Ülkemizin enerji ihtiyacının hızla artış gösterdiği dikkate alındığında enerji ihtiyacının karşılanması amacıyla inşa edilecek iletim sistemleri için ihtiyaç duyulan taşınmazların temininde, onaylı projeler kapsamında normal kamulaştırma yöntemi yerine üretilen/satın alınan enerjinin tüketim noktalarına ulaştırılmasında gecikmeye yol açılmaması amacıyla acele kamulaştırma kararı alınarak uyuşmazlığa konu taşınmazların acele kamulaştırılmasına karar verildiği, uyuşmazlığa konu taşınmaza ilişkin bila tarihli ve … sayılı İzmir valiliği il Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün yazısıyla tarım dışı kullanım izni verildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda; Ülkemizin enerji ihtiyacının hızla artış gösterdiği, enerji ihtiyacının karşılanması amacıyla inşa edilecek dağıtım sistemleri için ihtiyaç duyulan taşınmazların temininde, onaylı projeler kapsamında, normal kamulaştırma yöntemi yerine, üretilen/satın alınan enerjinin tüketim noktalarına ulaştırılmasında gecikmeye yol açılmaması amacıyla acele kamulaştırma yönteminin tercih edilmesinde kamu yararının ve anılan projenin bir an önce tamamlanması amacıyla yapılacak kamulaştırmada acelelik halinin bulunduğu acelelik halinin bulunduğu sonucuna varıldığından, uyuşmazlığa konu taşınmaza el konulmasına imkan veren dava konusu Cumhurbaşkanlığı kararında hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1. DAVANIN REDDİNE,

2. Ayrıntısı aşağıda gösterilen ve davacı tarafından yapılan toplam …- TL yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına,

3. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca ...-TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı idarelere verilmesine,

4. Posta gideri avansından artan tutarın kararın kesinleşmesinden sonra davacıya iadesine,

5. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 20/A-2-(g) maddesi uyarınca, kararın tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna temyiz yolu açık olmak üzere, 05/01/2026 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.